

Urealistisk tilstandsvurdering af vandløb i Naturstyrelsens basisanalyse

Med mindre målsætningerne for vandløb nedjusteres, vil det blive langt dyrere for staten at opnå målene end hidtil antaget.

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Resume

Naturstyrelsen vurderer, at 10.400 km vandløb ud af 16.700 km, svarende til 62 pct., er i risiko for manglende målopfyldelse i 2021, når 2. generation vandplaner skal være opfyldt. Dertil kommer 2.200 km, som ikke er vurderet. Denne vurdering er overordentlig optimistisk. Det er Videncentrets vurdering, at der snarere er tale om 76-88 pct., som ikke er i god tilstand, svarende til 14.440-16.720 km ud af 19.000 km, som indgår i vandplanerne. Videncentret vurderer, at der skal ske en restaurering for en stor del af de vandløb, hvis målsætningerne skal nås. Det bliver derfor langt dyrere for myndighederne at nå målene end hidtil antaget, hvis ikke målsætningerne nedjusteres for flere vandløb.

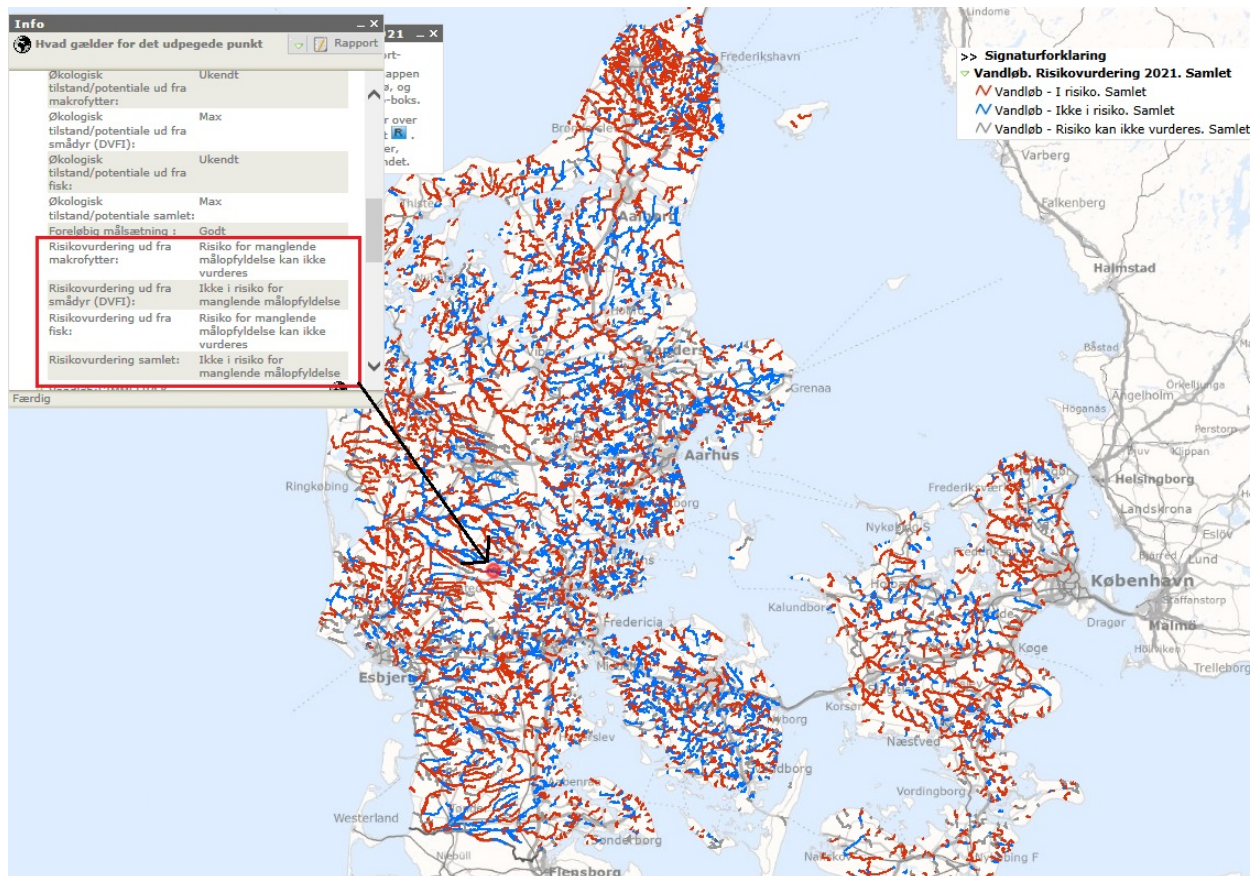
Kvalitetslementer for vandløb

Direktivet kræver en klassificering af overfladevand gennem en vurdering af økologisk status eller økologisk potentiale og kemisk tilstand. Klassificering af den økologiske tilstand sker ved at vurdere tre grupper af kvalitetslementer: biologiske, hydromorfologiske og fysisk-kemiske kvalitetslementer. De respektive kvalitetslementer har underliggende parametre, som skal afspejle vandområdets status. I 1. generation vandplaner blev de biologiske kvalitetslementer alene vurderet på baggrund af smådyr. I de netop udkomne basisanalyser er det nu ændret således, at der også er sket en vurdering på baggrund af fisk og planter. Endnu er kun 8.000 km vandløb bedømt for fisk og 2.900 km for planter, mens 16.300 km er bedømt for smådyrfauna. Kun 24 pct. af de bedømte strækninger for fisk har god tilstand, og for planter er det 34 pct., og for smådyr er det 69 pct. Det matcher fint de undersøgelser, som Aarhus Universitet (DCE) har publiceret i deres seneste overvågningsrapport for vandløb, hvor der summeres:

"I første generations vandplanerne anvendes kun smådyr og DVFI i vurderingen af økologisk tilstand. I fremtiden vil også indgå fisk, bundlevende alger og vandløbsplanter. En analyse på data fra en række NOVANA stationer viste, at målopfyldelsen faldt fra 60 pct., hvis der kun blev anvendt DVFI, til 24 pct., hvis smådyr, fisk og planter alle blev anvendt sammen med princippet om "one out all out" (ikke målopfyldelse hvis bare én indikator "fejler")."

Naturstyrelsens vurdering

På trods af disse vurderinger mener Naturstyrelsen ikke desto mindre samlet set, at 38 pct. ikke er i risiko for manglende målopfyldelse. Det er umiddelbart svært at se, hvorledes tallet kan komme over de 24 pct. for fisk. Ved at kigge lidt nærmere på Naturstyrelsens metode står det klart, at der er anvendt et ret optimistisk skøn. Alle de strækninger, hvor der f.eks. kun er oplysninger om fauna (det er de fleste), falder ud i god tilstand, hvis fauna er i god tilstand, og de øvrige er ukendte. (se figur). Med andre ord så skal det gå godt på alle ukendte strækninger. Det er en relativ optimistisk vurdering.

Videncentrets vurdering

Videncentret har lavet en analyse af Naturstyrelsens eget datasæt. Der findes 1.954 km vandløb, hvor alle 3 parametre er blevet bedømt på samme strækning. (Det lave tal skyldes, at der kun er bedømt planter på 2.900 km.) Ud af de 1.954 km opfylder 231 km kriteriet om, at alle parametre er i god tilstand; dvs. vandrammedirektivets kriterie om "one out all out". Det svarer til knap 12 pct. og således det halve af vurderingen fra Aarhus Universitet. Hvorvidt de 1.954 km er repræsentative for 19.000 km er ikke undersøgt, men analysen understreger ikke desto mindre, at naturstyrelsens skøn nok er lettere optimistisk.

Konsekvenser

Den lave målsætningsopfyldelse illustrerer, at vandløbene er meget langt fra de mål om god økologisk tilstand, som Miljøministeriet har fastsat. En anden vigtig pointe er, at målsætningsopfyldelse ikke kan løses primært ved ændret grødeskæring som hidtil antaget. Denne vurdering understøttes bl.a. af Aarhus Universitets rapportering (DCE rapport nr. 75, Vandløb 2012), idet det påpeges, at den fysiske tilstand har betydning – "Ændringer i vandløbenes naturlige fysiske forhold i form af kanalisering, uddybning, opstemning og vedligeholdelse har således i et eller andet omfang væsentlig betydning." Det er Videncentrets vurdering, at vandløbene skal restaureres i langt større omfang end hidtil antaget af Naturstyrelsen. Vandløbene skal i langt højere grad tilnærmes naturlige vandløb. I den situation, at vandløbene fysisk ændres, vil der ofte blive tale om, at der i henhold til vandløbsloven udbetales erstatning til lodsejere, som bliver berørt, og det ligner en økonomisk regning for staten i milliard klassen til decideret gravearbejde og erstatning til lodsejere, hvis ikke målene nedjusteres.